

Довготривала оборонна точка (скорочено **ДОТ**) – капітальна залізобетонна фортифікаційна споруда для прикриття артилерійської зброї, її обслуги та для довготривалої оборони.

Мабуть, найвідоміший ДОТ в цій місцевості – це гарматно-кулеметний напівкапонір №2155. Цікавий цей ДОТ тим, що має броньований оглядовий ковпак. Стріляти з нього досить незручно, його основна мета – огляд місцевості в разі пошкодження перископа. На споруді чітко видно сліди від куль та вм'ятину від снарядів. До слова, бронековпак був демонтований із польських ДОТів на захоплених територіях.

ДОТ мав три каземати, бічні з яких були озброєні установками НПС-3 зі встановленням на них кулеметом системи Максима. Установка мала системи відсмоктування порохових газів, водяного охолодження та гільзовідводу. Центральний каземат мав установку ДОТ-4 із 45-мм танковою гарматою 20-К, спареною із кулеметом

Дегтярьова. Тут також була система відводу порохових газів, а також гільзовідвод. Гільзи скидалися в спеціальний Діамантовий рів, розташований під амбразурами.

Кожен ДОТ оснащувався генератором для електрифікації, а також фільтро-вентиляційною установкою, яка фільтрувала та очищала повітря всередині споруди. У двоповерхових ДОТах ці агрегати розташовувалися на нижньому поверсі. Також там був склад боєприпасів, туалет та казарма з ліжками. Важливою складовою ДОТа був перископ – його “очі”, які давали змогу швидко реагувати на обстановку навколо.

На перший погляд, розташування ДОТів та їхня орієнтація здаються доволі хаотичними та невпорядкованими. Справа в тім, що системи вогню ДОТів є двох типів: фронтальна та косоприцільна. Фронтальна – це коли амбразури спрямовані прямо на ворога. Косоприцільна – це коли амбразури спрямовані вбік відносно ворога, а сам ДОТ повернутий до нього масивною суцільною стіною, яка зазвичай має більшу товщину. Таким чином ДОТ прострілював ділянку перед сусіднім ДОТом, а той, своєю чергою прострілював іншу ділянку. Зазвичай ці дві системи вогню комбінувалися.

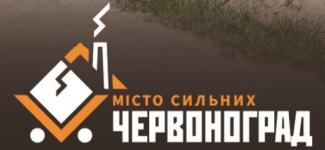
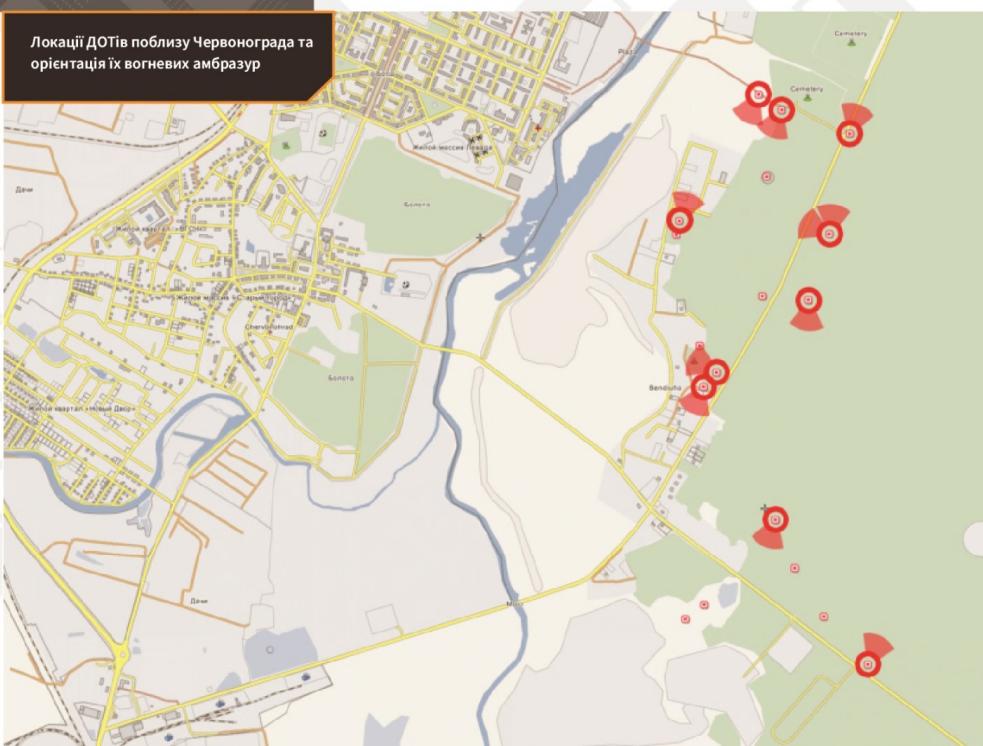
Більше інформації можна отримати у відділі культури Червоноградської міської ради: +38 (073) 034 58 30

Благодійний фонд
Спадщина.УА

Фото: Blukach, explorer.lviv.ua

Локації ДОТів поблизу Червонограда та
орієнтація їх вогневих амбразур

ДОТи
СТРУМИЛІВСЬКОГО УРУ

23 серпня 1939 року Німеччина та СРСР підписали договір про ненапад – так званий «пакт Ріббентропа-Молотова», яким розмежували сфери своїх територіальних інтересів у Східній Європі. Наслідком цього пакту став поділ Польщі між СРСР і Німеччиною та початок Німеччиною бойових дій на сході.

1 вересня 1939 року німецькі війська напали на Польщу – так розпочалася Друга світова війна. Кристинопіль, який розташувався на території Польщі, був окупований Німеччиною 20 вересня 1939 року. Новий кордон між Німеччиною та СРСР в районі Кристинополя проходив по річках Солокія та Західний Буг. Окупація Прибужжя стала для Німеччини зручним плацдармом для нападу для СРСР у червні 1941 року.

Після приєднання до Радянського Союзу в 1939-1940 роках Західної України, Західної Білорусії, Прибалтики і Бессарабії система укріплень, т.зв. «лінія Сталіна», була законсервована, а приблизно на 300 кілометрів на захід від неї почали зводити систему нових укріплених

районів, які отримали назву “лінія Молотова”. Активне будівництво розпочалося 1940 року, коли Європа вже палала у вогні. “Лінія Молотова” складалася з 13 укріпрайонів. ДОТи почали з'являтися по всій довжині нового кордону від Балтійського моря до Карпат. Не оминув цей процес і ділянку навпроти містечка Кристинопіль. Тут збудували опорні пункти, які належали до Струмилівського укріпрайону. Робота йшла цілодобово. Цікаво особливістю в структурі довготривалих оборонних точок (ДОТ) є їхня монолітність. Процес заливання конструкції бетоном був безперервний, спеціально для того, щоб уникнути шарів між бетоном – це суттєво збільшило міцність та стійкість споруди до обстрілів.

До нападу Німеччини на Радянський Союз 22 червня 1941 року “лінія Молотова” була завершена та озброєна лише на 20-30%. Чимало ДОТів не отримали жодного озброєння, і навіть озброєні ДОТи не мали іншого важливого устаткування – систем зв’язку та вентиляції, генераторів, перископів та іншого. Деякі ДОТи так і не були залити бетоном до кінця і застигли в часі у вигляді лабиринтів.

За свідченням німецьких офіційних джерел, боротьба за радянські ДОТИ носила кровопролитний і тривалий характер. Начальник Генерального штабу сухопутних військ Вермахту генерал-полковник Франц Гальдер згадував у своєму щоденнику: “24 червня 1941 року. 3-й день війни... Слід зазначити завзятість окремих російських утворень у бою. Мали місце випадки, коли гарнізони ДОТів підривали себе разом з ДОТАми, не бажаючи здаватися в полон”.

Німцям знадобилося дві доби, щоб захопити укріпрайон, проте окремі ДОТИ трималися в оточенні понад тиждень.

Більше інформації та розташування:

